

der två mindre rum, och medan ena afdelningen förhördes i det yttre, satt den andra för öfverläsning i inre rummet. Det föll en gång denna, då den högre afdelningen, in att stänga dörren och föra oljud. När Appelgren skulle in, lade sig hela svärmen mot dörren. Ett kraftigt tag af hans hand kastade sällskapet kring golfvet. Nu grep han några af de största en efter annan i nacken, lade stående på en fot deliqventen på det andra upplyftade benets knä och använde en af de konfiskerade kapparne, ingalunda för syns skull. Dermed var saken afgjord, *sine ira et studio*. Ett intryck deraf var allmänt, äfven hos oss åskådare på nedra afdelningen, nämligen den uppriktigaste beundran för hans omätliga kroppsstyrka. Blef han någon gång ledsen, så vågade ingen knysta, och en förskräckelse genomför den, som icke var sadelfast i lexan, utan att jag likväl vet, att hans vrede någonsin skulle medfört vidare följder. Huru det dock var, verkade detta sätt hvarken disciplin eller duglig läsning, och man sade, att skolans ordning under hans rektorat försämrats. Såsom bekant började han med en dåvarande kollega, A. Nyman, utgifvandet af Oulun Wiikko Sanomat, skref sjelf deri med stor talang och i ett vackert språk, Uleåborgs-dialektens, som obestriddligt mest närmar sig ett bildadt skriftspråk.

Vid åtanken på dessa mina lärare förebrår jag mig att hafva delat vår vanliga tröghet och att icke med ett ord, med några skrifna rader hafva i en senare tid för dem uttryckt den tillgifna tacksamhet, jag aldrig upphört att för dem hysa. Nu äro de alla längesedan hädangångna. Denna uppsats kan nu mera endast bära vitnesbörd om den kärlek, hvarmed mitt minne ännu är fästadt vid den landsända, der jag lefvat endast lyckliga, sorglösa och dock för hela mitt lif fruktbringande dagar.

J. V. S.

59 TAL PÅ FINSKA LITTERATURSÄLLSKAPETS ÅRSMÖTE 16.III 1874

Suomi. Kirjoituksia isän-maallisista aiheista. Toinen jakso. Osa 12

Luonnon järjestyksessä vuoden kuluva muutokset seuraavat vuoden menneen, yhdentapaiset, lakkaamattomana virtana, vierittäin samassa väylässä samoja vesiä. – Toisin tietysti jatkavat vuosien vaiheet ihmiskunnan elämässä. Sukupolvet kyllä, niinkuin luonnon kantamat ainakin, vaihtelevat, syntyvät, hetken työskentelevät, vuorotellen ilon taikka surun alaisina, kituvat ja kuolevat. Mutta joka polvi jättää seuraavalle perinnöksi työnsä hedelmät. Näistäkin vielä, mikä ruumiilista on, vaikka väliin vuosisatojakin kestää, kummituksena uusien sukujen häärimiten keskellä, kuitenkin kerran vaipuu maahan ja tomuksi muuttuu. Ainoastaan ne ihmishengen työt, joiden kannattajana on tämän hengen oma luoma, kieli, ne eivät ole luonnon vaiheiden alaisina; ne jäävät vaihtelevien sukujen pysyväksi perinnöksi. Sillä ei ole tällä perinnöllä ruumiillista oloa ollenkaan. Hengen puhdas tuotama se vain levenee hengestä henkeen, eikä siitä köyhydy antaja, vaikka sen tuhansille jakaa, ja kuitenkin jokainen näistä tuhansista saapi kaiken sen perinnön omaksensa.

Se on tämä ihmiskunnan hengellinen perintö, joka vuosi vuodelta aina kasvaa ja lisäyppi, pukeutuen uuteen muotoon, vaikka sen muodostumista selvästi havaitaan ainoastaan ajoittain, milloin kansain entiset olot käyvät ahtaaksi heidän aatteellisen elämänsä suhteen.

Viisaan kuninkaan sanat: ettei auringon alla mitään uutta tapahdu, kyllä totta olkoot, jos vain katsotaan erinäisten ihmisten elämäkertoja, ja vielä osittain kansainkin ulkonaisia oloja. Mutta jos hän tulisi näkemään ja tuntemaan ihmiskunnan nykyistä elämää hengellisellä alalla, niin hän arvattavasti epäilisi, liikkuneeko tämä saman auringon helteessä, joka valaisi hänen temppelinsä kumpuja.

Mainitun hengellisen elämän kasvamista kuvailee kirjallisuus. Kirjallisuus sisältää ihmiskunnan aatteellisesti järjestetyn ajatusten liikkeen, joka suvusta sukuun on kartuttanut hengen elatusta ja voimia. Kunkin aikakauden kirjallisuudessa siis paraiten käsitämme tämän ajan perinpohjaiset elonliikkeet. Mutta niinkuin sen kirjallisuus muinaisuuteen juurtuu, niin se myös viittaa tulevaisuuteen. Ja epäilemätön lienee, että mitä enemmän tulevaisuutta jonkun ajan kirjallisuudessa koittaa, sitä selvemmin se todistaa tämän ajan hengellisen elämän olleen raittiin ja viljavan.

Mitä näin kirjallisuudesta yleensä käy päättää, se on myös eri kansain kirjallisuuden luonto.

Suomalainen kirjallisuus kuitenkin siinä eriaa useimpain nykyisten kansain kirjallisesta asemasta, ettei sillä ole paljon omaa muinaisuutta, johon se saattaisi liittyä. Tosin se ei ole muinaisuutta peräti vailla. Päin vastoin meidän kirjallisuutemme alkusanat kaikkuvat kansan etäisimmistä olon ajoista, ja vieläkin soinnulla semmoisella, jota harvat maailman kansat ovat kuulleet. Mutta nyky-ajan ja tämän etäisyyden väliltä puuttuu side; myös Suomalaisen kansan ulkonaiset olot eivät vielä anna Suomalaiselle kirjallisuudelle sitä tukea, joka vahvana kantana peittäisi loman sen syntymä- ja nykyisen aseman välillä. Meidän kirjallisuutemme siis vielä liikkuu niinkuin arkin kyyhkynen pohjattoman meren aaltojen yli, odottaen, että vedet laskeuisivat, että mannermaa nousisi näkyviin, ja että Jumalan auringon säteet myös tälläkin mannermaalla kasvattais vakaan toivon lehtiä.

Mutta tämä Suomalaisen kirjallisuuden vajavaisuus yhdeltäpäin on sille toisaaltapäin kasvattanut väkevyytensä. Kaikki se hengen voima, mikä siinä liikkuu, se on tulevaisuuden henkeä, ja se on siis etenkin merkitty sillä ikuisuuden kuvasinmerkillä, joka paraiten eroittaa hengen työt luonnon vaihtelevista tuotteista.

Eikä saattane kukaan väittää, ettei tämä kirjallisuus olisi uutta maailmassa, uusi, ennen olematon lisäys ihmiskunnan hengelliseen perintöön.

Niin elkääs tuskistuko, te Suomalaisen Kirjallisuuden urholliset, palkitsematommat kannattajat, jos hetkeksi siltäki näyttäis, että ulkonaiset kohdat voisivat estää teitä saamasta sitä tukea kansan oloissa, joka teidän töillenne on antava heidän täyden hedelmällisyytensä. Ei ole maailmassa sitä valtaa, joka voisi tukahuttaa kasvut hengen alalla, eikä Euroopan nykyisissä oloissa niin hentoista kansaa löydy, ettei se tulisi osalliseksi ihmisyyden hengelliseen perintöön. Se työ, joka tar koittaa tämän perinnön kartuttamista, sille itselleen siitä tulvaa voimansa. Sen vastustaminen ei saata olla muuta, kuin tyhjä, mitätön kieltämys, joka aina on ollut ja aina edespäin on voimaton oleva. – Siihen luottakaamme.

Ja siinä luottamuksessa Kirjallisuuden Seurakin edelleen jatkakoon ahkerasti tointansa Suomalaisen Kirjallisuuden edistämisessä.

Ei hengenkään tuottamisissa joka vuosi anna yhtä runsasta tuloa. Niin Seuran nyt loppuva vaikutus-vuosi ei ole tuottanut uusia, erinäisesti eteviä hedelmiä. Sen tuotteet ovat kylläkin mahtavat, mutta ne ovat monenvuotisen työn tuottamat.

Seuran ulosantama iso Suomalais-ruotsalainen Sanakirja on ehtinyt edellisen osan loppuun, ja Suomalais-saksalainen sanakirja on valmistuneena yleisön käsiin annettu.

Itse kustannukset näistä kirjoista, joista ensimmäisestä Seura on ulosantanut noin 26 000 markkaa, jälkimmäisestä 12 000 markkaa, todistavat, ettei Seuran vaikutus ole voimaton; ja se nero ja työ, mikä on näitten arvoisain kirjain kokoonpanemiseen käytetty, myös antaa ilahuttavan ja eläyttävän todistuksen, että Suomalaiselta Kirjallisuudelta ei puutu hartaita ja voimakkaita kannattajia.

10 Luulisin loukanneeni velvollisuuttani vastaan tällä erällä, jos jättäisin mainitsematta menneen vuoden tuottaman ja monen monituisenkin vuoden suotuisimman tuotteen Suomalaisen Kirjallisuuden alalla, vaikk'ei seuralla ole ollut osaa sen ulosantamisessa. Jokainen läsnä oleva arvanee, että minun sanani viittaavat »Oppikirjaan Suomen Kansan Historiassa». Keskuus tekijän ja Seuran välillä minulta kieltää laveampaa puhumista tämän kirjan ansiosta.

Ilomielin olisin tähän lisännyt sanasen Suomenmaan Geografian valmistumisesta. Toivokaamme, että tämä sanoma on ylentävä tulevan vuosijuhlan viettämisen.

20 Valitettavasti ei ole tämä vuosi mennyt ilman surusanomaa Seuran ja Suomalaisen Kirjallisuuden harrastajain keskuudesta. Kauniit toiveet tälle kirjallisuudelle kätkeytyvät siihen lepokammioon, johon vielä nuoruuden iässä vaipui Maisteri Karl Alfred Castrén. Sen kuuluisan nimen, jonka hän kantoi, kunnioitti hän lämpimällä rakkaudellaan Suomalaisuutta kohtaan. Ja vaikka hiipivä sairaus teki hänen lyhyen elämänsä vaivaloiseksi, oli hän jo ehtinyt saavuttaa arvoisan sian Suomalaisen kirjailiain rivissä ja kunnioitettavan jälkimuiston kaikkien Suomalaisuuden ystävien povessa.

30 Että Maisteri Paul Tikkanen saavutti levon haudassa, oli meille lohduttava sanoma. Hän oli jo vuosia ennen kuollut pois kaikista hengellisistä riennoistaan. Minulla oli jo silloin syy vuosijuhlassamme puhua hänen suuresta ansiostaan kaikissa tämän Seuran toimissa, osoittaen suruamme hänen kovasta kohtalostansa.

Levätkööt poismenneet rauhassa! Se on ihmiselämän järjestys, että jälkeen jääneitten täytyy haudalta pois astuttuaan ryhtyä elämän toimiin.

Pitkäksi on käynyt lauseeni. Nöyrimmästi anon anteeksi, että vielä lisään pari sanaa – viimeiset sanani tältä paikalta.

40 Luulen kyllä, ettei Seura olisi minua tästä puheenjohtajan virasta pois pannut, jos olisinki sen hoitanut vielä vaillinaisemmasti. Eikä ikä ja jaksamattomuus minua juuri pakota siitä eroamaan. Mutta koska minä tiedän, että Seuralla saattaa olla toivoa saamaan tähän toimitukseen ei ainoastaan nuorempia voimia, mutta myös neroa, tietoa ja taitoa kaikissa Seuran vaikutukseen kuuluvissa asioissa ja siihen lisäksi kuuluisan nimen Suomen Kirjallisuudessa, joka paraiten sopii nimeksi Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran puheenjohtajalle, niin minä en millään taida paremmin Seuran hyvää edistää, kuin sillä, ett'en estä tätä Seuralle hyödyttävää muutosta. Se iso kunnia, mikä minulle on Seuran kutsumuksesta osaksi tullut – sen olen minä kyllä ymmärtänyt 50 pitää suuressa arvossa. Siitä Seuraa nöyrimmästi kiitän niinkuin myös ystävällisyydestä, millä Seuran muut virkamiehet ja kaikki Seuran jäsenet jokainen erittäin ovat minua kohdelleet.